

Sivistysvaliokunnalle

Lausuntopyyntö 6.5.2022

K 1/2022 vp Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua Tasa-arvovaltuutetun kertomuksesta eduskunnalle 2022, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Yleisesti

SAMOK yhtyy tasa-arvovaltuutetun toiveeseen siitä, että hallitusohjelman tasa-arvotoimet saataisiin vielä tällä hallituskaudella maaliin. Kuten valtuutettukin toteaa, Suomen ajatellaan olevan tasa-arvoasioissa kärkimaa. SAMOK muistuttaa, että vaikka paljon on jo tehty, silti paljon on vielä tekemättä. SAMOK peräänkuuluttaa aktiivisia, kauaskantoisia ja tehokkaita tasa-arvotoimia. Koronapandemia on jättänyt jälkensä myös työelämään ja sitä kautta tarvittavaa sopeuttamista tulee tehdä myös koulutussektorilla. Tämän tulee näkyä esimerkiksi hyvinvointipolitiikassa, jotta pandemian aikana opiskelleet siirtyvät hyvinvoivina työelämään.

SAMOK lausui oikeusministeriölle mietinnöistä koskien yhdenvertaisuuslain osittaisuudistusta. Lausunnossa korostettiin uhrin asemaa ja lakien uudistamista niin, että uhrin näkökulmasta prosessit ovat selkeitä ja uhrin asemaa parantavia. SAMOK muistuttaa edelleen, että matalan kynnyksen oikeusturvakäytännöt tulee kehittää muun muassa niin, että käsittelyaikoja lyhennetään eikä uhrille koidu kohtuuttomasti kuluja prosessin aikana. Yhteydenottamisen kynnyksiä tulee madaltaa. Uhrin kannalta on myös merkityksellistä, että on selkeästi määritelty ne syrjintäperusteet, jotka kuuluvat tasa-arvovaltuutetulle ja toisaalta ne, jotka kuuluvat yhdenvertaisuusvaltuutetulle tai esimerkiksi työsuojeluviranomaiselle.

Tasa-arvo työelämässä

SAMOK on huolissaan siitä, että työhönnotossa tapahtuvaan syrjintään puuttuminen on hyvin vaikeaa. Ulkomaalaistaustaisten korkeakouluopiskelijoiden määrä kasvaa koko ajan ja yhteiskunta haluaa panostaa kansainvälisten opiskelijoiden integraatioon, jotta työvoiman riittävyys Suomessa voidaan taata, mutta samanaikaisesti kansainvälisten opiskelijoiden on kantasuomalaisia vaikeampi saada harjoittelupaikkaa opintojen aikana. Syrjintä jatkuu myös työelämässä.

Tasa-arvovaltuutetun kertomuksesta käy ilmi, että nimi yhdessä sukupuolen tai iän kanssa voi lisätä syrjintää työhönotossa entisestään. Tämä ei houkuttele jäämään Suomeen opintojen jälkeen. SAMOK korostaa, että tarvitaan riittävästi toimivia työkaluja sekä aktiivisia ja monipuolisia toimia syrjinnän vähentämiseksi.

SAMOKin näkemyksen mukaan henkilöstön laaja osallistaminen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitteluun ja -suunnitelmien laatimiseen kannustaa toteuttamaan yhdenvertaisuutta työyhteisössä. Osallistuminen sekä lisää tietoa ja ymmärrystä että myös kannustaa arvioimaan nykytilan haasteita ja suunnittelemaan kehittäviä toimia. Osallistaminen suunnitteluun siis sitouttaneekin myös toteuttamiseen.

Sukupuolen moninaisuus ja sukupuolistunut väkivalta, vihapuhe ja häirintä

SAMOK kannattaa valtuutetun esitystä siitä, että translainsäädännön uudistamisessa on linjattava myös siitä, miten sukupuolen moninaisuus huomioidaan sukupuolen mukaan eriytyneissä tiloissa ja palveluissa. SAMOK kokee, että korkeakouluissa sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella tapahtuvaa syrjintää ei ennaltaehkäistä riittävästi. Syrjinnän ennaltaehkäisyn toteutumista ei SAMOKin näkemyksen mukaan riittävästi valvota.

SAMOK yhtyy valtuutetun näkemykseen pysyvien rakenteiden tarpeesta. Erilaisilla hankkeilla pystytään rakentamaan käytännöt, mutta niitä tulee aktiivisesti toteuttaa myös hankkeen päättymisen jälkeen. Työtä väkivallan, vihapuheen ja häirinnän ehkäisemistyötä tulee tehdä jatkuvasti.

Oppilaitoksilla on tasa-arvolain mukaan erityinen velvollisuus edistää sukupuolten tasa-arvoa. Tämä näkyy tasa-arvosuunnitelmissa, mutta valitettavan usein työ jää suunnitelmatasolle. Tähän on monissa korkeakouluissa viime vuosina ryhdytty panostamaan aiempaa enemmän. Työ on vielä pahasti kesken, sillä SAMOK näkee, että yhdenvertaisuuden edistämisen tulee näkyä konkreettisina tekoina yhteisön arkipäivän toiminnassa. SAMOK kannattaa tasa-arvovaltuutetun esitystä siitä, että tasa-arvolain 6 §:ään lisätään työnantajan velvoite ennaltaehkäistä seksuaalista ja sukupuoleen perustuvaa häirintää sukupuolten tasa-arvon edistämisen lisäksi.

Tasa-arvo kouluissa ja oppilaitoksissa

SAMOK näkee, että saavutettavan koulutuksen ja yhdenvertaisuuden koulu-yhteisöissä pitää olla myös osa koulutuspolitiikan ydintä. Yhdymme valtuutetun näkemykseen siitä, että sukupuolittuneet koulutusvalinnat ja muu segregatio ovat asioita, joita tulee aktiivisesti ehkäistä koko koulutuspolun varrella. Onnistunut tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö on jatkuvaa, suunnitelmallista, arvioitua ja sitä kehitetään koko ajan.

SAMOK on monien muiden toimijoiden kanssa puhunut hyvinvoinnin merkityksestä sekä tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta osana hyvinvointia. Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta on erittäin tärkeää, että jokainen saa kokea olevansa yhteisössään hyväksyty juuri omana itsenään. Jotta tavoitteeseen päästään, on tehtävä sekä aktiivista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä itse, mutta myös opetettava sitä nuorille sukupolville. Tässä tärkeänä osana on valtuutetunkin esiin nostama seksuaalikasvatus.

SAMOK on samaa mieltä valtuutetun kanssa siitä, että kouluissa ei pidä toistaa omissa käytännöissä muun yhteiskunnan eriarvoisuutta, vaan kaikilla koulutusasteilla tulee torjua eriarvoisuutta ja arvostaa erilaisuutta. Koulutussektori voi ja sen pitäisi toimia tässä edelläkävijänä. On erittäin hälyttävää, että vuonna 2020 55%:lla korkeakouluista ei ollut edes voimassa olevaa tasa-arvosuunnitelmaa. SAMOK yhtyy valtuutetun näkemykseen, että korkeakoulujen tulos- ja tavoiteohjauksen kautta tulisi näkyä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön merkitys. SAMOK lisäksi tähän myös opiskelijoiden hyvinvointia edistävän työn merkityksen.

Helsingissä 16.5.2022

Emmi Lainpelto
puheenjohtaja

Vellu Taskila
toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Ninni Kuparinen
Hyvinvointipolitiikan asiantuntija
ninni.kuparinen@samok.fi
040 164 7992